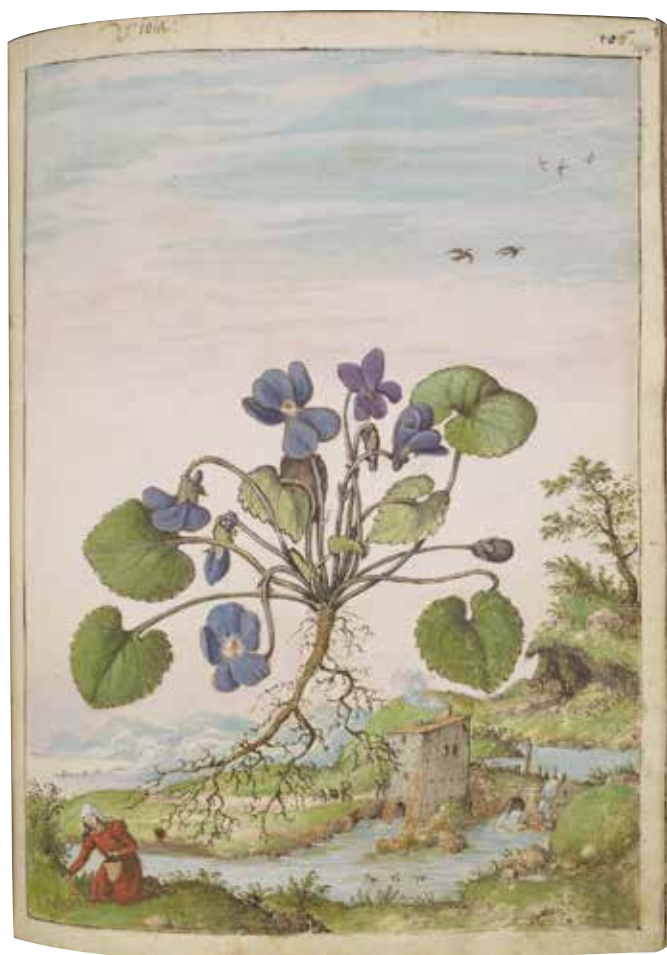

Om Maartse viooltjes in de ogen te kijken moet je door de knieën. Dan zie je hoe intens violetblauw de bloemetjes zijn. Zit je er toch met je neus bovenop, probeer dan meteen een zweem geur op te vangen.

Maartsche Violen

Maarts viooltje (let op de plukster linksonder in beeld) uit het boek *Materia medica* van Mattioli, 1564-1584

'In de Maert spruyten uyt der aerde de Schoone wel-riekende Maertse Violen', schreef plantenkweker Petrus Nyland hoopvol in zijn boek 'De nieuwe Verstandigen Hovenier' uit 1696. Hij hoefde er niet ver voor te lopen en had ze waarschijnlijk gewoon in de tuin staan, hij schreef; 'die in de Hoven om den reuck en goede krachten die men daer in merckt, onderhouden werden'. Niet iedereen is trouwens lyrisch over de geur. Zijn onze neuzen te verwend geraakt om deze subtiele viooltjesgeur op te vangen?

Onder hagen en struiken

Maarts viooltje of *Viola odorata* is een meerjarig, laagblijvend en

half wintergroen plantje. Het bloeit vanaf het vroege voorjaar, in maart dus. Je komt deze viooltjes soms tegen in historische parkbossen en tuinen van landgoederen, ze worden ook wel tot de stinzenplanten gerekend. In het wild groeit de plant ondermeer in Zuid-Limburg en langs de grote rivieren onder schaduwrijke struweelhagen in uiterwaarden. De Leidsche kweker Hendrick van Oosten wist ze daar ook te vinden, hij schief in het boek 'De nieuwe Nederlandse bloem-hof' (1700): 'sij wassen gaarn in maagere aarde, onder haagen en struiken'. De bloemen werden verzameld om hun medicinale werking en ondermeer verwerkt in suikersiroop, olie of

water. 'Ze verzoeten de rauwigheid van de borst, keel en strotte', noteert Petrus Nyland.

Kweek van viooltjes

Maarts viooltjes worden vermeerderd door zaaïen en wortelstek. Het zaad vraagt een periode van winterse kou voordat het opkomt (tussen +5 tot -5 °C). Zelfs daarna kiemt het onregelmatig, gooi je zaaibakje dus niet te snel weg. Ook vegetatief is de plant goed te vermeerderen. Na enige tijd vormt het een losse zode van wortelstokjes die gemakkelijk uit elkaar te rafelen is. Ze groeien graag op een niet te zonnig plekje in je tuin waar ze zelf wat kunnen kruipen. De zaden worden

Bijvangst

Bijvangst

Voor het Nationaal Centrum Erfgoedopleidingen (NCE) ontwikkelde Van Donkelaar Groenadvies een opleiding voor professionals in het groen erfgoed. Bij de speurtocht langs specialisten en oude boeken kwam een schat aan informatie te voorschijn. Niet alle 'bijvangst' paste in het lesmateriaal maar is te mooi om te laten liggen.

Tekst en foto's: Deyke en Ruurd van Donkelaar

verspreid door mieren, vandaar dat ze op allerlei plekken in de tuin op kunnen duiken.

Cleistogamie

In het vroege voorjaar ontvouwen de eerste bloemen zich als herkenbare viooltjesbloemen. De daarop volgende maanden komen ze niet verder dan kleine frommelige knopjes die zich niet openen maar zichzelf bevruchten en zaad geven. Dit verschijnsel wordt 'cleistogamie' genoemd, het Griekse woord 'kleistos' betekent gesloten. Het is mogelijk dat Petrus Nyland dit ook heeft waargenomen. Hij schreef het volgende; *'men mag se niet planten of zaayen alle jaer op een plaetse of anders salse voort brengen kleinen bloemen, die weinig reuk hebben'*. Of is zijn ervaring dat viooltjes het op dezelfde plek gewoon minder goed doen? We hadden het graag aan hem gevraagd.

Viooltjes in je eigen tuin

De bloemen van Maarts viooltje zijn meestal blauw, daarnaast zijn van oudsher witte, roze en dubbelbloemige selecties bekend. Petrus Nyland noemt witte en blauwe, *'enckelde en dubbelde'*.

Maarts viooltje in twee kleuren onder de haag van Kasteel Sypesteyn, Loosdrecht

In de catalogus uit 1912 van Bonne Ruys, de vader van Mien Ruys, wordt een grootbloemige, violetblauwe selectie uit Frankrijk genoemd. Deze 'La France' is geselecteerd op zijn grote bloemen, lange stevige stelen en doorbloeiende eigenschappen maar het in onze ogen belangrijkste criterium, de geur, wordt niet genoemd. Een nieuwe Amerikaanse selectie, 'Royal Robe' maakt dichte, forse pollens en is prima als bodembedekker in je tuin toe te passen. De violetblauwe

bloemen staan op lange stelen goed zichtbaar boven het blad. Genoeg reden om het Maarts viooltje een plek in je tuin te geven, het liefst naast je voordeur want de bloei van Maartse viooltjes laat zich gelukkig nog niet annuleren!